

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

**ΥΠΟΘΕΣΗ ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟ
ΤΩΝ ΣΥΜΦΩΝΙΩΝ ΤΟΥ ΕΛΣΙΝΚΙ (Ε.Π.Σ.Ε.) ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
(ΠΡΟΣΦΥΓΗ ΥΠ' ΑΡΙΘΜ. 62643 / 12)**

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

25 Ιουλίου 2019

*Η απόφαση αυτή είναι οριστική.
Ενδέχεται να τύχει βελτιώσεων ως προς την μορφή*

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

**Στην υπόθεση ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΟ
ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΣΥΜΦΩΝΙΩΝ ΤΟΥ ΕΛΣΙΝΚΙ (Ε.Π.Σ.Ε)
κατά της Ελλάδος**

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (Πρώτο Τμήμα), συνεδριάζον σε Τμήμα συντιθέμενο από τους δικαστές :

Ales Pejchal

Πρόεδρος,

Tim Eicke

Jovan Ilievski

Δικαστές και

Renata Degener

Γραμματέα Τμήματος

Αφού διασκέφτηκε σε συμβούλιο την 2^α Ιουλίου 2019

Εκδίδει την ακόλουθη απόφαση, η οποία υιοθετήθηκε κατά την ως άνω ημερομηνία :

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

ΕΠΙΔΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1.- Η υπόθεση εισήχθη δυνάμει της (υπ' αριθ. 62643 / 12) προσφυγής, την οποία κατέθεσε κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας ο κ. Παναγιώτης ΔΗΜΗΤΡΑΣ (« προσφεύγων »), και η Μη Κυβερνητική Οργάνωση « Ελληνικό Παρατηρητήριο των Συμφωνιών του Ελσίνκι » (Ε.Π.Σ.Ε), (Moniteur Grec Helsinki), που εδρεύει στα Γλυκά Νερά (Αθήνα) (« προσφεύγουσα οργάνωση ») (« οι προσφεύγοντες »), οι οποίοι προσέφυγαν ενώπιον του Δικαστηρίου την 17^η Σεπτεμβρίου 2012 δυνάμει του άρθρου 34 της Συμβάσεως για την Προάσπιση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών («η Σύμβαση»).

2.- Οι προσφεύγοντες εκπροσωπήθηκαν ενώπιον του Δικαστηρίου από την προσφεύγουσα οργάνωση. Η Ελληνική Κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») εκπροσωπήθηκε από τον πληρεξούσιό της κ. Κ. Γεωργιάδη, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

3.- Οι προσφεύγοντες ισχυρίσθηκαν παραβίαση των άρθρων 6 παρ. 1 και 13 της Συμβάσεως.

4.- Την 22^α Αυγούστου 2016, παράπονα, τα οποία βασίζονταν στα άρθρα 6 παρ. 1 και 13 της Συμβάσεως σχετικά με την πρόσβαση στο δικαστήριο και την διάρκεια της διαδικασίας, καθώς και με την απουσία στο Ελληνικό δίκαιο προσφυγής που να τους επιτρέπει να παραπονεθούν σχετικώς, κοινοποιήθηκαν στην Κυβέρνηση και η προσφυγή τους κηρύχθηκε απαράδεκτη για το επί πλέον σύμφωνα με το άρθρο 54 παρ. 3 του Κανονισμού του Δικαστηρίου.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

ΠΕΡΙΣΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΥΠΟΘΕΣΕΩΣ

5.- Ο προσφεύγων γεννήθηκε το 1953 και διαμένει στα Γλυκά Νερά. Είναι νόμιμος εκπρόσωπος της προσφεύγουσας οργάνωσης.

6.- Την 19^η Απριλίου 2005, κατά την διάρκεια συνεντεύξεως τύπου, η Ι. Δ., την εποχή εκείνη Γενική Γραμματέας Κοινωνικής Αλληλεγγύης, δήλωσε ό,τι ακολουθεί :

« η Μη Κυβερνητική Οργάνωση το « Ελληνικό Παρατηρητήριο των Συμφωνιών του Ελσίνκι » (Ε.Π.Σ.Ε) παραπλανά τους διεθνείς οργανισμούς με ψευδή υπερβολικά στοιχεία για τα θύματα εμπορίας ανθρώπων προκειμένου να εισπράττει επιχορηγήσεις εκβιάζοντας το Υπουργείο Εξωτερικών. »

7.- Κατά την διάρκεια της ίδιας συνέντευξης τύπου, ο Ν. Κ., την εποχή εκείνη Υπουργός Υγείας, εξέφρασε την συμφωνία του με την δήλωση της Ι. Δ, και προέβη σε δήλωση με παρόμοιο περιεχόμενο.

8.- Η Ι. Δ. προέβη σε καινούργιες δηλώσεις με παρόμοιο περιεχόμενο την 17^η Μαΐου και 9^η Ιουνίου 2005.

9.- Την 19^η Ιουλίου 2005, ο προσφεύγων κατέθεσε στο όνομά του καθώς και στο όνομα της προσφεύγουσας οργάνωσης μήνυση κατά του Ν. Κ. και της Ι. Δ. για συκοφαντική δυσφήμιση μέσω του

τύπου, με παράσταση πολιτικής αγωγής, και ζήτησε το ποσό των 500.000 ευρώ (EUR) για ηθική βλάβη, την οποία υπέστη από έκαστο των εμπλεκομένων στην μήνυση προσώπων.

10.- Την 1^η Νοεμβρίου 2005, η Εισαγγελία του Αρείου Πάγου διαβίβασε την μήνυση που αφορά τον Ν. Κ. στον Υπουργό Δικαιοσύνης. Την 24^η Νοεμβρίου 2005, ο τελευταίος ενημέρωσε τον Εισαγγελέα, ότι η μήνυση είχε διαβιβασθεί στον Πρόεδρο του Ελληνικού Κοινοβουλίου.

11.- Το Ελληνικό Κοινοβούλιο δεν απεφάνθη επί της μηνύσεως που κατατέθηκε κατά του Ν. Κ.

12.- Την 11^η Σεπτεμβρίου 2009, η Ι. Δ. παρουσιάστηκε ενώπιον του Πταισματοδίκη Αθηνών, ο οποίος της χορήγησε προθεσμία για να απαντήσει στην εις βάρος της κατηγορία.

13.- Την 12^η Οκτωβρίου 2009, ασκήθηκαν ποινικές διώξεις κατά της Ι. Δ. για συκοφαντική δυσφήμιση και η τελευταία κλητεύθηκε ενώπιον του Τριμελούς Πλημμελειοδικείου Αθηνών (« Πλημμελειοδικείο Αθηνών ») την 1^η Φεβρουαρίου 2010.

14.- Το κατηγορητήριο της 12^{ης} Οκτωβρίου 2009 ανέφερε ότι η Ι. Δ. κατηγορείτο ότι διατύπωσε ψευδείς ισχυρισμούς που θα μπορούσαν να βλάψουν « (...) τη φήμη της εν λόγω μη κυβερνητικής οργανώσεως [« Ελληνικό Παρατηρητήριο των Συμφωνιών του Ελσίνκι » (Ε.Π.Σ.Ε)], αλλά και την αξιοπρέπεια, η οποία βασίζεται στην ηθική και κοινωνική αξία των μελών και του έργου τους (...) ».

15.- Την 1^η Φεβρουαρίου 2010, δυνάμει προδικαστικής αποφάσεως, το Πλημμελειοδικείο ανέβαλε την από 17 Δεκεμβρίου 2010 υπόθεση λόγω κωλύματος του δικηγόρου του πολιτικώς ενάγοντος (Απόφαση υπ' αριθ. 9111 / 2010).

16.- Την τελευταία αυτή ημερομηνία, η συζήτηση της υπόθεσης αναβλήθηκε εκ νέου, λόγω κωλύματος του δικηγόρου της κατηγορουμένης, και ορίστηκε για την 20^η Σεπτεμβρίου 2011 (Απόφαση υπ' αριθ. 94467 / 2010).

17.- Την ημέρα αυτή, η συζήτηση της υπόθεσης αναβλήθηκε για την 8^η Φεβρουαρίου 2012 λόγω υπέρβασης του ωραρίου εργασίας της Γραμματείας (Απόφαση υπ' αριθ. 51299 / 2011).

18.- Εν τω μεταξύ, την 8^η Απριλίου 2010, ο προσφεύγων και η Εταιρεία Επικοινωνιακής και Πολιτικής Έρευνας, μη κερδοσκοπική εταιρεία ιδιωτικού δικαίου, η οποία διαχειρίζεται την προσφεύγουσα οργάνωση, άσκησαν ενώπιον του Πρωτοδικείου Αθηνών αγωγή αποζημιώσεως κατά του Ν. Κ. Ισχυρίστηκαν ότι υπήρξαν θύματα προσβολής της τιμής και της υπόληψής τους και έκαστος ζήτησε 40.000 ευρώ για ηθική βλάβη.

19.- Την 8^η Φεβρουαρίου 2012, η συζήτηση ενώπιον του Πλημμελειοδικείου αναβλήθηκε εκ νέου, λόγω κωλύματος του δικηγόρου της κατηγορουμένης και ορίσθηκε για την 21^η Μαρτίου 2012 (Απόφαση υπ' αριθ. 8067 / 2012).

20.- Την τελευταία αυτή ημερομηνία, ο προσφεύγων εμφανίσθηκε ενώπιον του Πλημμελειοδικείου, παρέστη ως πολιτικός ενάγων τόσο στο όνομά του όσο και στο όνομα της προσφεύγουσας οργάνωσης και ζήτησε την επιδίκαση ποσού 44 ευρώ ως ηθική βλάβη, με επιφύλαξη των δικαιωμάτων του.

21.- Την ίδια ημέρα, το Πλημμελειοδικείο εξέδωσε την απόφασή του (απόφαση υπ' αριθ. 18704 / 2012). Αποφασίζοντας επί ενστάσεως της κατηγορουμένης, το δικαστήριο απεφάνθη επί της παράστασης ως πολιτικώς ενάγοντος της προσφεύγουσας οργάνωσης και αποφάσισε να την αποβάλει από την διαδικασία. Εκφράσθηκε ως ακολούθως επί του θέματος αυτού :

« (...) Επομένως, ανεξαρτήτως του γεγονότος ότι ο μηνυτής κατέθεσε μήνυση, βάσει της οποίας ασκήθηκαν ποινικές διώξεις, τόσο ατομικώς, ήτοι υπό την ιδιότητα του ως στέλεχος της μη κυβερνητικής οργάνωσης « Ελληνικό Παρατηρητήριο των Συμφωνιών του Ελσίνκι » (Ε.Π.Σ.Ε) », όσο και ως νομίμου εκπροσώπου [της εν λόγω οργάνωσης], οι εξετασθείσες ποινικές διώξεις αφορούν μόνο τον μηνυτή. Επιπλέον,

είναι γενικά προβληματικό το γεγονός ότι ο παθών δυσφήμισης ή αδικήματος κατά της τιμής και της υπόληψης δύναται να είναι ιδιωτική ένωση προσώπων (...) όπως εν προκειμένω φέρεται ότι είναι) η προαναφερομένη μη κυβερνητική οργάνωση, η οποία, όπως φαίνεται, δεν έχει νομική μορφή [εκτός από αυτή της ένωσης προσώπων] και αποτελεί τμήμα της Διεθνούς Ομοσπονδίας Ελσίνκι για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Ενόψει του γεγονότος αυτού, δηλαδή δεδομένου ότι η ποινική διαδικασία αφορά μόνο τον μηνυτή, ο οποίος παρίσταται, επίσης, στο όνομά του και ως πολιτικώς ενάγων, η προαναφερθείσα μη κυβερνητική οργάνωση δεν δύναται να εμφανιστεί υπό την ιδιότητα αυτή, ήτοι ως πολιτικώς ενάγων στην επίδικη διαδικασία. Τέτοια παράσταση [ως πολιτικώς ενάγων] θα ήταν, εν πάση περιπτώσει, απαράδεκτη, διότι δεν αποδείχθηκε ότι η εταιρεία ιδιωτικού δικαίου « Εταιρεία Επικοινωνιακής και Πολιτικής Έρευνας », της οποίας ο Π. ΔΗΜΗΤΡΑΣ είναι διοικητής, έχει την ιδιότητα του διαχειριστή της εν λόγω μη κυβερνητικής οργάνωσης, «« Ελληνικό Παρατηρητήριο των Συμφωνιών του Ελσίνκι » (Ε.Π.Σ.Ε) ». Ως εκ τούτου, επιβάλλεται να επιτραπεί η παράσταση του μηνυτή Π. ΔΗΜΗΤΡΑ στο όνομά του και ως πολιτικώς ενάγων και να διαταχθεί η αποβολή από την επίδικη διαδικασία της μη κυβερνητικής οργάνωσης «« Ελληνικό Παρατηρητήριο των Συμφωνιών του Ελσίνκι » (Ε.Π.Σ.Ε) », η οποία δήλωσε παράσταση πολιτικής αγωγής ».

22.- Το Πλημμελειοδικείο, αφού προέβη στον εκ νέου νομικό χαρακτηρισμό της κατηγορίας από συκοφαντική δυσφήμιση σε αυτόν της εξύβρισης (άρθρο 361 του Ποινικού Κώδικα), διαπίστωσε ότι η κατηγορουμένη είχε διαπράξει το τελευταίο αδίκημα. Στη συνέχεια έθεσε τέρμα στις ποινικές διώξεις με την αιτιολογία ότι το εν λόγω αδίκημα είχε παραγραφεί κατ' εφαρμογήν του άρθρου 4 § 1 του υπ' αριθ. 4043 / 12 Νόμου).

23.- Την 4^η Μαρτίου 2013, το Μονομελές Πρωτοδικείο Αθηνών απεφάνθη επί της αγωγής αποζημιώσεως, η οποία κατατέθηκε την 8^η Απριλίου 2010 από τον προσφεύγοντα και την Εταιρεία

Επικοινωνιακής και Πολιτικής Έρευνας κατά του Ν. Κ., δικάωσαν αυτόν και καταδίκασαν τον τελευταίο να καταβάλει το ποσό των 40.000 ευρώ εις έκαστο των εναγόντων ως ηθική βλάβη (απόφαση υπ' αριθ. 898 / 2013).

II.- ΕΘΝΙΚΟ ΟΙΚΕΙΟ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΗ

24.- Οι σχετικές διατάξεις του Ποινικού Κώδικα (Π. Κ.) αναφέρονται στις αποφάσεις *ΡΟΚΑΣ κατά της Ελλάδος* (υπ' αριθ. 55081 / 09, παρ. 13, 22 Σεπτεμβρίου 2015) και *ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΣ κατά της Ελλάδος* (υπ' αριθ. 64184 / 11, παρ. 15, 28 Ιουνίου 2018).

25.- Το άρθρο 4 του υπ' αριθ. 4043 / 2012 Νόμου, το οποίο τέθηκε σε ισχύ την 13^η Φεβρουαρίου 2012, έχει ως ακολούθως :

Άρθρο 4

« 1. Παραγράφεται το αξιόποينو και παύει η δίωξη των ακόλουθων αξιόποινων πράξεων, που έχουν τελεσθεί μέχρι 31.12.2011 : α) των πταισμάτων και β) των πλημμελημάτων, κατά των οποίων ο νόμος απειλεί ποινή φυλάκισης μέχρι ένα έτος ή χρηματική ποινή ή και τις δύο ποινές. Στην περίπτωση των πλημμελημάτων, εάν ο υπαίτιος υποπέσει μέσα σε ένα έτος από τη δημοσίευση του νόμου σε νέα από δόλο αξιόποινη πράξη κακουργήματος ή πλημμελήματος και καταδικαστεί αμετάκλητα οποτεδήποτε σε ποινή στερητική της ελευθερίας ανώτερη των έξι μηνών, συνεχίζεται η κατ' αυτού παυθείσα ποινική δίωξη και δεν υπολογίζεται στο χρόνο παραγραφής του αξιόποινου της πρώτης πράξης ο διανυθείς χρόνος από την παύση της δίωξης μέχρι την αμετάκλητη καταδίκη για τη νέα πράξη.

(.....)

3. Οι αστικές αξιώσεις που τυχόν απορρέουν από τις αξιόποινες πράξεις της παραγράφου 1 δεν θίγονται με οποιονδήποτε τρόπο.

4. Η παραγραφή του αξιόποινου και η παύση της ποινικής δίωξης κατά την παράγραφο 1, δεν ισχύει για τις παραβάσεις : α) του άρθρου 358

του Ποινικού Κώδικα, β) του ν. 690/1945, γ) του άρθρου 28 του ν. 3996/2011 και δ) των νόμων 703/1977 και 3959/2011 ».

26.- Τα κείμενα, που αναφέρονται στην παράγραφο 4 του υπ' αριθ. 4043 / 2012 νόμου που καταστέλλει αδικήματα που εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου, αφορούν αντιστοίχως την παραβίαση υποχρέωσης διατροφής (άρθρο 358 του Ποινικού Κώδικα), την μη καταβολή των δεδουλευμένων (Νόμος υπ' αριθ. 690 / 1945), την παραβίαση των διατάξεων της εργατικής νομοθεσίας (άρθρο 28 του Νόμου υπ' αριθ. 3996 / 2011), τον έλεγχο των μονοπωλίων και των ολιγοπωλίων και την προστασία του ελεύθερου ανταγωνισμού (Νόμος υπ' αριθ. 703 / 1977) και την προστασία του ελεύθερου ανταγωνισμού (Νόμος υπ' αριθ. 3959 / 2011).

27.- Το μέρος της εισηγητικής έκθεσης του υπ' αριθμόν 4043 / 2012 Νόμου, το οποίο αφορά το άρθρο 4 αυτού, ορίζει ως ακολούθως :

« Προτείνονται η παραγραφή και η περάτωση της ποινικής δίωξης των πταισμάτων που δεν έχουν ιδιαίτερη ηθική και κοινωνική αναξιοότητα και τα οποία επιβαρύνουν τα δικαστήρια της χώρας. Τα αδικήματα σχετικά με την παραβίαση της υποχρέωσης διατροφής και την μη καταβολή των δεδουλευμένων από τους εργοδότες στους υπαλλήλους τους εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής της διάταξης»

ΕΠΙ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

I.- ΕΠΙ ΤΗΣ ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΗΣ ΕΝΣΤΑΣΕΩΣ ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΠΡΟΣΦΕΥΓΟΥΣΑ ΟΡΓΑΝΩΣΗ

28.- Η Κυβέρνηση καλεί το Δικαστήριο να απορρίψει την προσφυγή ως προς την προσφεύγουσα οργάνωση λόγω έλλειψης ιδιότητος θύματος. Αναφερόμενη στο σχετικό τμήμα της αποφάσεως του Πλημμελειοδικείου (προαναφερόμενη παρ. 21), διευκρινίζει ότι το δικαστήριο αυτό αποφάσισε να αποκλείσει την προσφεύγουσα οργάνωση

από τη διαδικασία ενώπιόν του. Προσθέτει ότι το τμήμα αυτό της αποφάσεως εφαρμόζεται καθ' όλη την διάρκεια της ποινικής διαδικασίας και δεν αφορά μόνο την μεταγενέστερη περίοδο από την 21^η Μαρτίου 2012, ημερομηνία έκδοσης της υπ' αριθ. 18704 / 2012 αποφάσεως.

29.- Η προσφεύγουσα οργάνωση απαντά ότι θεωρήθηκε ως πολιτικός ενάγων και, κατά συνέπεια, ως θύμα, καθ' όλη την διάρκεια της διαδικασίας ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, μέχρι την ημέρα της δικασίμου, ήτοι επί σχεδόν επτά έτη από την κατάθεση της μηνύσεως. Στηρίζεται σε αυτό το ζήτημα στο κατηγορητήριο (προαναφερόμενη παράγραφος 14). Επιπλέον, αναφέρει ότι δεν προβλέπεται προσφυγή κατά της επίδικης αποφάσεως του Πλημμελειοδικείου, δεδομένου ότι η υπόθεση αρχειοθετήθηκε μετά την παραγραφή του εν λόγω αδικήματος.

30.- Η προσφεύγουσα οργάνωση αναφέρει επίσης την υπ' αριθ. 898 / 2013 απόφαση του Πρωτοδικείου. Σύμφωνα με αυτήν, το εν λόγω δικαστήριο καταδίκασε τον Ν. Κ. να καταβάλει εις έκαστον των προσφευγόντων ποσό για ηθική βλάβη λόγω του προσβλητικού και δυσφημιστικού χαρακτήρα των παρατηρήσεων του. Η προσφεύγουσα οργάνωση υποστηρίζει ότι, εν πάση περιπτώσει, οι εν λόγω δηλώσεις την στόχευαν. Συναφώς, ουδεμία αναφορά έγινε στον προσφεύγοντα και θεωρήθηκε από τα εθνικά δικαστήρια ότι είχε προσβληθεί ως εκπρόσωπος της ενδιαφερομένης.

31.- Η προσφεύγουσα οργάνωση καλεί το Δικαστήριο να κρίνει την προσφυγή παραδεκτή έναντι αυτής. Επικουρικώς, καλεί το Δικαστήριο να κρίνει ότι η προσφυγή είναι παραδεκτή απαίτηση έναντι αυτής, τουλάχιστον όσον αφορά την περίοδο από την 19^η Ιουλίου 2005, ημερομηνία κατάθεσης της μηνύσεως, έως την 21^η Μαρτίου 2012, ημερομηνία έκδοσης της υπ' αριθ. 18704 / 2012 αποφάσεως του Πλημμελειοδικείου

32.- Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι το Πλημμελειοδικείο εκτίμησε ότι η προσφεύγουσα οργάνωση δεν εδύνατο να παραστεί ενώπιον του ως πολιτικός ενάγων, λόγω του ότι η τελευταία, ως ένωση

προσώπων ιδιωτικού δικαίου, δεν εδύνατο να είναι το υποκείμενο δυσφήμισης ή αδίκημα που θίγει την τιμή ή την υπόληψη. Το Πλημμελειοδικείο θεώρησε, επίσης, εν πάση περιπτώσει, ότι δεν αποδείχθηκε ότι η εταιρεία ιδιωτικού δικαίου « Εταιρεία Επικοινωνιακής και Πολιτικής Έρευνας » είχε την ιδιότητα του διαχειριστή της προσφεύγουσας οργάνωσης. Συνεπώς, η τελευταία δεν παρίσταται ως πολιτικώς ενάγων στη διαδικασία, δεδομένου ότι η ιδιότητα του πολιτικώς ενάγοντος δεν της αναγνωρίσθηκε και συνεπώς δεν μπορεί να θεωρηθεί « θύμα », σύμφωνα με το άρθρο 34 της Σύμβασης παραβίασης του δικαιώματος πρόσβασης σε δικαστήριο και του δικαιώματος ακρόασης της υπόθεσης σε εύλογο χρονικό διάστημα (βλ., *mutatis mutandis*, *Geneviève de Morlan και United Company Services κατά Γαλλίας* (dec), υπ' αριθ. 42724 / 98, 30 Νοεμβρίου 2009).

33.- Ως εκ τούτου, όσον αφορά την προσφεύγουσα οργάνωση, η προσφυγή είναι ασυμβίβαστη *ratione personae* με τις διατάξεις της Σύμβασης, κατά την έννοια του άρθρου 35 § 3 της Σύμβασης, και πρέπει να απορριφθεί κατ' εφαρμογήν του άρθρου 35 § 4.

II.- ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΝΑΦΕΡΘΕΙΣΑ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 ΠΑΡ. 1 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

34.- Ο προσφεύγων καταγγέλλει την απόρριψη της μηνύσεως του με παράσταση πολιτικής αγωγής λόγω παραγραφής, κάτι που συνεπάγεται παραβίαση του δικαιώματός του πρόσβασης σε δικαστήριο, δυνάμει του άρθρου 6 αρ. 1 της Σύμβασης. Η διάταξη αυτή στα συναφή της μέρη εν προκειμένω έχει ως εξής :

« Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσίς του δικασθή (...) εντός λογικής προθεσμίας, υπό δικαστηρίου (...), το οποίον θα αποφασίση (...) επί των αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του αστικής φύσεως (...) ».

A.- Ισχυρισμοί των διαδίκων

35.- Η Κυβέρνηση αναφέρεται, προκαταρκτικά, στην εισηγητική έκθεση του υπ' αριθμόν 4043 / 2012 Νόμου, το άρθρο 4 του οποίου αφορά την παραγραφή ορισμένων παραβάσεων. Υποστηρίζει ότι η παραγραφή πταισμάτων, τα οποία σύμφωνα με την εν λόγω έκθεση, δεν έχουν « ιδιαίτερη ηθική και κοινωνική αναξιότητα », αιτιολογείται από σκοπό δημοσίου συμφέροντος, ήτοι την αποσυμφόρηση των φυλακών, την καλή λειτουργία του σωφρονιστικού συστήματος και, εν γένει, την ορθή απονομή της δικαιοσύνης. Εκτιμά ότι το μέτρο αυτό εμπίπτει στην διακριτική ευχέρεια του εθνικού νομοθέτη όσον αφορά τον χαρακτηρισμό της συμπεριφοράς ως αξιόποινης πράξης, καθώς και το περιθώριο εκτίμησής του όσον αφορά την ανάπτυξη και τη λειτουργία του συστήματος απονομής δικαιοσύνης επί διαφορών ποινικού δικαίου σύμφωνα με τις απαιτήσεις του άρθρου 6 της Σύμβασης.

36.- Η Κυβέρνηση εκτιμά εξ' άλλου ότι, αντίθετα με τις αποφάσεις *ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ κατά της Ελλάδος* (υπ' αριθμόν 54589/00, 3 Απριλίου 2003), και *ΡΟΚΑΣ κατά της Ελλάδος* (υπ' αριθμόν 55081 / 09, 22 Σεπτεμβρίου 2015), η παραγραφή των παραβάσεων, εν προκειμένω, και την παύση των σχετικών ποινικών διώξεων δεν οφείλονταν στην καθυστέρηση των αρμοδίων δικαστικών αρχών, αλλά στην παρέμβαση του νομοθέτη. Κατά τους ισχυρισμούς της, στην προαναφερθείσα υπόθεση *ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ*, ο νόμος σχετικά με τον αδικοπρακτικό χαρακτηρισμό των εν λόγω αδικημάτων, ο οποίος μείωσε την προθεσμία παραγραφής, ήταν γνωστός στις αρχές, δεδομένου ότι είχε ήδη τεθεί σε ισχύ δύο έτη προ της εισαγωγής της υπόθεσης ενώπιον του Ανακριτικού Τμήματος του Πλημμελειοδικείου Αθηνών.

37.- Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η παρούσα υπόθεση διαφοροποιείται, επίσης, από τις υποθέσεις *ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ* και *ΡΟΚΑΣ* (που παρατέθηκαν ανωτέρω) για τους ακόλουθους λόγους : στην προκειμένη περίπτωση, πραγματοποιήθηκε συνεδρίαση ενώπιον του Πλημμελειοδικείου. Με την ευκαιρία αυτή υποστηρίζει, ότι ακούστηκαν

τόσο ο προσφεύγων, ο οποίος παρίστατο ως πολιτικώς ενάγων στο πλαίσιο της διαδικασίας και δεν υπόκειτο σε ορκοδοσία, όσο και οι μάρτυρες κατηγορίας οι οποίοι καταθέτουν σχετικά με αυτούς ενόρκως. Επί πλέον, κατά την συνεδρίαση, αναγνώσθηκαν έγγραφα και η κατηγορούμενη παρουσίασε την υπεράσπισή της. Σύμφωνα με την Κυβέρνηση, το εν λόγω δικαστήριο εξέδωσε απόφαση πλήρως αιτιολογημένη με την οποία διαπίστωσε ότι η κατηγορούμενη δεν διέπραξε το αδίκημα της δυσφήμισης, για το οποίο είχε αρχικώς κατηγορηθεί, αλλά αυτό της εξύβρισης.

38.- Όσον αφορά τον ισχυρισμό του προσφεύγοντος σύμφωνα με τον οποίο, εν προκειμένω, ακόμη και ελλείψει νομοθετικής παρεμβάσεως, η παραγραφή του αδικήματος θα είχε διαπιστωθεί (παράγραφος 41 ακολούθως), η Κυβέρνηση απάντησε ότι πρόκειται για καθαρή υπόθεση που βασίζεται σε θεωρητικές τοποθετήσεις.

39.- Αναφέρει, επιπλέον ότι, η υπ' αριθμόν 39364 / 2012 απόφαση του Πλημμελειοδικείου δεν φέρει την αρχή του δεδικασμένου έναντι της πολιτικής δίκης. Σύμφωνα με αυτήν, ο προσφεύγων edύnato να ασκήσει αγωγή αποζημιώσεως ενώπιον των αρμοδίων αστικών δικαστηρίων, όπως ο προσφεύγων στην απόφαση ΣΙΓΑΛΑΣ κατά Ελλάδος (υπ' αριθμόν 19754 / 02, 22 Σεπτεμβρίου 2005). Πάντοτε σύμφωνα με αυτήν, στην τελευταία υπόθεση, το Δικαστήριο είχε διαπιστώσει ότι η παραγραφή της ποινικής αγωγής δεν συνεπάγεται την απώλεια είχε επίπτωση επί των αστικής φύσεως αξιώσεων του εν λόγω προσφεύγοντος κατά του κατηγορουμένου, επειδή ο προσφεύγων είχε ήδη καταθέσει ενώπιον των αστικών δικαστηρίων αγωγή αποζημιώσεως της ηθικής βλάβης, την οποία ισχυριζόταν ότι υπέστη.

40.- Ο προσφεύγων απαντά ότι η παρούσα υπόθεση είναι παρόμοια με τις υποθέσεις των ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ και ΡΟΚΑΣ (προαναφερόμενες). Πιο συγκεκριμένα, κατά τα λεγόμενά του, στην προαναφερόμενη υπόθεση ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ, για να καταλήξει στην διαπίστωση της παραβίασης του άρθρου 6 παρ 1 της Συμβάσεως, λόγω

παραγραφής της παραβάσεως, η οποία οφείλεται στην έλλειψη επιμέλειας των δικαστικών αρχών, το Δικαστήριο έλαβε υπ' όψιν το γεγονός ότι η παραγραφή της εν λόγω παραβάσεως προκλήθηκε, επίσης, από την παρέμβαση του νομοθέτη, συνεπεία της οποίας η επικαλούμενη παράβαση χαρακτηρίστηκε ως αδικοπρακτική αντί ποινική. Πάντοτε κατά τα λεγόμενά της, στην υπόθεση αυτή το Δικαστήριο σημείωσε ότι οι κατηγορούμενοι παραπέμφθηκαν ενώπιον της δικαιοσύνης πέντε έτη μετά την ημερομηνία των επικαλουμένων γεγονότων, έτσι ώστε τα εν λόγω αδικήματα καλύπτονταν ήδη από την παραγραφή κατά την ημερομηνία της πρώτης ακροαματικής διαδικασίας. Σύμφωνα με τον προσφεύγοντα, στην προαναφερόμενη υπόθεση *ΡΟΚΑΣ* στην οποία διαπιστώθηκε, επίσης, παραβίαση του άρθρου 6 παρ. 1 της Συμβάσεως, το Δικαστήριο είχε καταλήξει ότι η παραγραφή των παραβάσεων υπήρξε συνέπεια αδικαιολογήτων καθυστερήσεων εκ μέρους των δικαστικών αρχών και παρατήρησε ότι η αστική αγωγή, η οποία εισήχθη από τον προσφεύγοντα παρέμεινε σε εκκρεμότητα για διάστημα άνω των πέντε ετών.

41.- Προβαίνοντας σε χρονολογική ανάλυση των επίδικων γεγονότων στην παρούσα υπόθεση, ο προσφεύγων ισχυρίζεται ότι ο υπαίτιος παραπέμφθηκε σε δίκη την 12^η Οκτωβρίου 2009, ήτοι πλέον των τεσσάρων ετών μετά την κατάθεση της μηνύσεως και λίγους μήνες προ της λήξεως της πενταετούς παραγραφής. Προσθέτει ότι το Πλημμελειοδικείο αποδέχθηκε αρκετά διαδοχικά αιτήματα αναβολής της συνεδρίασης, που διατυπώθηκαν από την κατηγορούμενη και ότι η συνεδρίαση έλαβε χώρα τελικώς την 21^η Μαρτίου 2012, ήτοι επτά έτη μετά την διάπραξη της επίδικης πράξης και ένα έτος προ της οριστικής παραγραφής του εν λόγω αδικήματος. Υποστηρίζει ότι, ακόμη και ελλείψει της παρέμβασης του νομοθέτη, εν πάση περιπτώσει, σε περίπτωση εφέσεως ασκηθείσης από την Ι. Δ. κατά της αποφάσεως του Πλημμελειοδικείου, η παραγραφή του αδικήματος θα είχε διαπιστωθεί.

B.- Εκτίμηση του Δικαστηρίου

42.- Το Δικαστήριο σημειώνει εκ προοιμίου ότι οι διάδικοι δεν αμφισβητούν εν προκειμένω την δυνατότητα εφαρμογής του άρθρου 6 παρ. 1 της Σύμβασης. Σχετικώς, υπενθυμίζει ότι το Ελληνικό νομικό σύστημα προβλέπει ότι ο ενδιαφερόμενος, ο οποίος καταθέτει μήνυση με παράσταση πολιτικής αγωγής εκκινεί κατ' αρχήν ποινικές διαδικασίες προκειμένου να κερδίσει στα ποινικά δικαστήρια ομολογία ενοχής και, ταυτοχρόνως, αποζημίωση έστω και ελάχιστη (*Perez κατά Γαλλίας [GC]* υπ' αριθμόν 47287 / 99 παρ. 70 – 71, ΕΔΔΑ 2004 – I, και *ΜΠΑΚΑ κατά Ελλάδος* υπ' αριθμόν 24891 / 10 παρ. 21, 18 Φεβρουαρίου 2016). Αυτό συμβαίνει στην παρούσα υπόθεση. Έκτοτε, το άρθρο 6 της Σύμβασης εφαρμόζεται, εν προκειμένω, στο αστικό του μέρος.

43.- Στην παρούσα υπόθεση, το Δικαστήριο παρατηρεί ότι ο προσφεύγων παραπονείται ότι παραβιάστηκε το δικαίωμά της πρόσβασης ενώπιον της δικαιοσύνης, λόγω της απουσίας επιμέλειας των εθνικών δικαστηρίων και την εισαγωγή του υπ' αριθμόν 4043 / 2012 νόμου περί παραγραφής των αδικημάτων. Η Κυβέρνηση εκτιμά ότι η παραγραφή των αδικημάτων, εν προκειμένω, δεν οφείλεται σε καθυστερήσεις των δικαστικών αρχών, αλλά στην παρέμβαση του νομοθέτη.

44.- Το θέμα που τίθεται έκτοτε εν προκειμένω είναι εάν η άρνηση των ποινικών δικαστηρίων να εξετάσουν την πολιτική αγωγή της προσφεύγουσας αφού τέθηκε θέμα στην ποινική διαδικασία λόγω παραγραφής συνεπεία της θέσεως εν ισχύ του υπ' αριθμόν 4043 / 2012 νόμου, έθιξε το δικαίωμα πρόσβασης ενώπιον της δικαιοσύνης του προσφεύγοντος.

45.- Το Δικαστήριο υπενθυμίζει, σχετικώς, ότι κάθε πολίτης που ζητά έννομη προστασία έχει το δικαίωμα, το δικαστήριο να γνωρίζει οποιαδήποτε αμφισβήτηση σχετικά με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του αστικού χαρακτήρα. Έτσι, το άρθρο 6 παρ. 1 της Συμβάσεως επικυρώνει « το δικαίωμα του δικάζεσθαι », του οποίου το

δικαίωμα πρόσβασης στη δικαιοσύνη, ήτοι το δικαίωμα προσφυγής σε αστικό δικαστήριο, δεν αποτελεί παρά μόνο μια όψη (*Prince Hans – Adam II de Liechtenstein κατά Γερμανίας*) [GS], υπ' αριθμόν 42527 / 98 παρ. 43, ΕΔΔΑ 2001 – VIII, και *Cudak κατά Λιθουανίας* [GS], υπ' αριθμόν 158669 / 02 παρ. 54, 23 Μαρτίου 2010).

46.- Το δικαίωμα αυτό δεν είναι, εντούτοις, απόλυτο : υπόκειται σε σιωπηρώς αποδεκτούς περιορισμούς, διότι, ως εκ της φύσεώς του, συνεπάγεται ρύθμιση από το κράτος. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη διαθέτουν, στην περίπτωση αυτή, ένα ορισμένο περιθώριο εκτιμήσεως. Εντούτοις, εναπόκειται στο Δικαστήριο να αποφασίσει σε τελευταίο βαθμό δικαιοδοσίας για την τήρηση των απαιτήσεων της Σύμβασης : αρμόδιο να αποφαινεται τελεσίδικα επί της ικανοποίησης ή μη των απαιτήσεων της Συμβάσεως, είναι το Δικαστήριο. Σκοπός του είναι να ελέγχει αν οι ισχύοντες περιορισμοί περιορίζουν την πρόσβαση του διοικούμενου κατά τρόπο και μέχρι σημείου που να θίγεται ουσιαστικά το δικαίωμα αυτό. Περαιτέρω, παρόμοιος περιορισμός του δικαιώματος προσβάσεως σε δικαστήριο δεν συμβιβάζεται με το άρθρο 6 § 1 παρά μόνον εάν έχει θεμιτό στόχο και υφίσταται εύλογη σχέση αναλογικότητας ανάμεσα στα χρησιμοποιούμενα μέσα και στον επιδιωκόμενο σκοπό (*Waite και Kennedy κατά Γερμανίας* [GC], υπ' αριθμόν 26083 / 94, § 59, ΕΔΔΑ 1999 – 1). Πράγματι, το δικαίωμα προσβάσεως σε δικαστήριο θίγεται όταν η ρύθμισή του παύει να εξυπηρετεί τους σκοπούς της νομικής ασφαλείας και της ορθής απονομής της δικαιοσύνης, και αποτελεί ένα είδος εμποδίου το οποίο δεν επιτρέπει την επί της ουσίας εκδίκαση της υποθέσεως του διοικούμενου από το αρμόδιο δικαστήριο (*ΤΣΑΛΚΙΤΖΗΣ κατά Ελλάδος*, υπ' αριθμόν 11801 / 04 παρ. 44, 16 Νοεμβρίου 2006).

47.- Το Δικαστήριο σημειώνει ότι διαπίστωσε παραβίαση του άρθρου 6 παρ. 1 της Συμβάσεως σε πολλές υποθέσεις, στις οποίες η παραίτηση από τις διώξεις και συνακόλουθα η αδυναμία παράστασης του μηνυτού ως πολιτικώς ενάγοντος οφείλονταν στην απουσία επιμέλειας

των αρχών (*ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ κατά Ελλάδος*, προαναφερόμενη, παρ. 31 – 32, *ΓΚΟΥΣΗΣ κατά Ελλάδος*, υπ' αριθμόν 8863 /0 3, παρ. 34 – 35, 29 Μαρτίου 2007, *ΑΤΑΝΑΣΟΒΑ κατά Βουλγαρίας*, υπ' αριθμόν 72001 /01, παρ. 35 – 47, 2 Οκτωβρίου 2008, *ΔΙΝΤΣΕΒ κατά Βουλγαρίας* υπ' αριθμόν 23057 / 03, παρ. 40 – 52, 22 Ιανουαρίου 2009, *ΤΟΝΤΣΕΒ κατά Βουλγαρίας*, υπ' αριθμόν 18527 / 02, παρ. 50 – 53, 19 Νοεμβρίου 2003 και *Boris STOJANOVSKI κατά Πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας* υπ' αριθμόν 41916 / 06, παρ. 56 – 57, 6 Μαΐου 2010).

48.- Υπενθυμίζει ότι, σε άλλες περιπτώσεις κατά τις οποίες αμφισβητείτο η έλλειψη ουσιαστικής εξέτασης των παραστάσεων τους ως πολιτικώς εναγόντων λόγω του απαραδέκτου των καταγγελιών και δη ως προς τον ποινικό χαρακτήρα αυτών και για τις οποίες είχε δηλωθεί παράσταση πολιτικής αγωγής, προσέδιδε σημασία στην προσβασιμότητα και την αποτελεσματικότητα άλλων ενδίκων μέσων που προσφέρονται στους προσφεύγοντες για την επίκληση των αξιώσεών τους, ειδικότερα των ενεργειών που έχουν στην διάθεσή τους ενώπιον των αστικών δικαστηρίων (*Forum Maritime S.A κατά Ρουμανίας*, υπ' αριθμούς 63610/00 και 38692 / 5, § 91, 4 Οκτωβρίου 2007). Στις περιπτώσεις που έκρινε ότι οι προσφεύγοντες είχαν πραγματικά στη διάθεσή τους παρόμοιες προσφυγές, κατέληγε στην απουσία παραβίασης του δικαιώματος πρόσβασης ενώπιον της δικαιοσύνης (*Assenon και άλλοι κατά Βουλγαρίας*, υπ' αριθμόν 24760 /94 παρ. 112, *Συλλογή αποφάσεων 1998 – VIII, Ernst και άλλοι κατά Βελγίου*, υπ' αριθμόν 334000 / 96, παρ. 53 – 55, 15 Ιουλίου 2003, *Moldovan και άλλοι κατά Ρουμανίας (υπ' αριθμόν 2)*, υπ' αριθμόν 41138 / 98 και 64320 / 01, παρ. 119 – 122, 12 Ιουλίου 2005, και *LACERDA Gouveia και άλλοι κατά Πορτογαλίας*, υπ' αριθμόν 11868 / 07 παρ. 80, 1^η Μαρτίου 2011).

49.- Εν προκειμένω, το Δικαστήριο παρατηρεί ότι στην απόφαση *Coëme και άλλοι κατά Βελγίου* (υπ' αριθμόν 32492 / 96, 32547 /96, 32548 / 96, 33209 / 69 και 33210 / 96 παρ. 149, ΕΔΔΑ 2000 – VII παρ. 149), προσδιόρισε τους κανόνες σε θέματα παραγραφής διατάξεων

δικονομικού χαρακτήρα. Εξ' άλλου, όπως το Τμήμα Ευρείας Συνθέσεως υπέμνησε στην απόφασή του *SCOPPOLA κατά Ιταλίας (υπ' αριθμόν 2)* (υπ' αριθμόν 10246 / 03, 17 Σεπτεμβρίου 2009), έκρινε λογική την εφαρμογή από τα εθνικά δικαστήρια της αρχής *tempus regit actum* σε ό,τι αφορά τις διατάξεις δικονομικού χαρακτήρα.

50.- Εν προκειμένω, το Δικαστήριο σημειώνει ότι το άρθρο 4 του υπ' αριθμόν 4043 / 2012 νόμου, το οποίο προβλέπει την παραγραφή ορισμένων αδικημάτων, αφορά διάταξη δικονομικού χαρακτήρα. Το εν λόγω άρθρο προβλέπει, μεταξύ άλλων, την παραγραφή των αδικημάτων, τα οποία διεπράχθησαν προ της 31^{ης} Δεκεμβρίου 2011 για τα οποία προβλεπόταν είτε ποινή φυλάκισης έως ενός έτους, είτε χρηματική ποινή, είτε και τα δύο, με την προϋπόθεση ότι ο υπαίτιος του αδικήματος δεν θα διαπράξει νέο αδίκημα εντός του έτους που ακολουθεί την δημοσίευση του νόμου και δεν καταδικασθεί σε ποινή στερητική της ελευθερίας άνω των έξι μηνών.

51.- Το Δικαστήριο παρατηρεί ότι, στην παρούσα υπόθεση, οι υπό έρευνα πράξεις καλύπτονταν από την προβλεπόμενη από το άρθρο 4 του υπ' αριθμόν 4043 / 2012 νόμου παραγραφή, επειδή, αφ' ενός, το αδίκημα διεπράχθη την 19^η Απριλίου 2005, και, αφ' ετέρου, επειδή για τις εν λόγω πράξεις προβλεπόταν, σύμφωνα με το άρθρο 361 του Ποινικού Κώδικα, είτε ποινή φυλάκισης έως ενός έτους, είτε χρηματική ποινή, είτε και τα δύο. Έκτοτε, εκτιμά ότι η εφαρμογή από τα εθνικά δικαστήρια των διατάξεων του άρθρου 4 του υπ' αριθμόν 4043 / 2012 νόμου, ήταν εν προκειμένω, παράλογη, δεδομένου μάλιστα ότι η διάταξη αυτή ήταν ευνοϊκότερη για τους κατηγορουμένους, απ' ότι το άρθρο 111 του Ποινικού Κώδικα, το οποίο ίσχυε τη στιγμή της διαπράξεως του αδικήματος.

52.- Ως εκ τούτου, το Δικαστήριο θεωρεί ότι η παρούσα υπόθεση πρέπει να διακριθεί από υποθέσεις στις οποίες το Δικαστήριο κατέληξε σε παραβίαση του άρθρου 6 παρ. 1 της Συμβάσεως, όταν η παύση των ποινικών διώξεων και η έλλειψη εξέτασης της πολιτικής

αγωγής οφείλονταν σε περιστατικά, τα οποία καταλογίζονται στις δικαστικές αρχές, ειδικότερα σε υπερβολικές καθυστερήσεις κατά την διάρκεια της διαδικασίας, που επέφεραν την παραγραφή του αδικήματος (*ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ*, προαναφερομένη, παρ. 31 – 32, *ΓΚΟΥΣΗΣ*, προαναφερομένη, παρ. 34 – 35). Προκύπτει ότι η παραγραφή της παραβάσεως, εν προκειμένω, οφείλονταν στην παρέμβαση του νομοθέτη και όχι στην απουσία της επιμέλειας των αρμοδίων εθνικών δικαστηρίων.

53.- Τέλος, και ειδικότερα, το Δικαστήριο σημειώνει ότι, σύμφωνα με την Κυβέρνηση, ο προσφεύγων θα μπορούσε να καταθέσει αγωγή αποζημίωσης κατά της Ι. Δ. ενώπιον των αρμοδίων πολιτικών δικαστηρίων, ισχυρισμός, ο οποίος δεν αμφισβητήθηκε από τον προσφεύγοντα. Διαπιστώνει, επί πλέον ότι, σύμφωνα με το άρθρο 4 παρ. 3 του υπ' αριθμόν 4043 / 2012 νόμου, η παύση των ποινικών διώξεων δεν θίγει τις αστικές αξιώσεις που τυχόν απορρέουν από τις αξιόποινες πράξεις της παραγράφου 1 του ίδιου άρθρου (βλ προαναφερόμενη παράγραφο 25). Επισημαίνει, επί πλέον, ότι το Πρωτοδικείο δικαίωσε αγωγή αποζημίωσης, η οποία κατατέθηκε, μεταξύ άλλων, από τον προσφεύγοντα κατά του Ν. Κ., επειδή καταδίκασε τον τελευταίο να καταβάλει στον ενδιαφερόμενο το ποσό των 40.000 ευρώ για ηθική βλάβη. Προκύπτει ότι ο προσφεύγων εδύνατο να καταθέσει αγωγή αποζημίωσης κατά της Ι. Δ. ενώπιον των πολιτικών δικαστηρίων για αποζημίωση της ηθικής βλάβης και ότι επέλεξε να μην χρησιμοποιήσει την εν λόγω την δικαστική οδό για να επικαλεσθεί τα δικαιώματά του (βλ. επίσης *ΔΗΜΗΤΡΑΣ κατά Ελλάδος*, υπ' αριθμόν 11946 / 11 παρ. 46, 19 Απριλίου 2018). Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι, σε παρόμοιες υποθέσεις, όπου έκρινε ότι οι προσφεύγοντες είχαν στη διάθεσή τους παρόμοιες προσφυγές, κατέληξε στην απουσία παραβίασης του δικαιώματος πρόσβασης ενώπιον της δικαιοσύνης (παρ. 48 προαναφερομένη, με τις εκεί αναφορές).

54.- Σχετικά με ό,τι προηγείται, το Δικαστήριο καταλήγει ότι ο περιορισμός στο δικαίωμα πρόσβασης ενώπιον της δικαιοσύνης του

προσφεύγοντος δεν θίγει την ίδια την ουσία του εν λόγω δικαιώματος και αυτό δεν αποτελεί δυσανάλογο μέτρο δυνάμει του άρθρου 6 παρ. 1 της Συμβάσεως.

55.- Προκύπτει ότι το παράπονο, το οποίο βασίζεται στο άρθρο 6 παρ. 1 της Συμβάσεως αναφορικά με το δικαίωμα πρόσβασης ενώπιον της δικαιοσύνης πρέπει να απορριφθεί ως προδήλως αβάσιμο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 35 παρ. 3^α και 4 της Συμβάσεως.

ΙΙΙ.- ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΝΑΦΕΡΘΕΙΣΑ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 ΠΑΡ. 1 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΕΩΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

56.- Ο προσφεύγων, επικαλούμενος το άρθρο 6 παρ. 1 της Συμβάσεως, παραπονείται για την διάρκεια της ποινικής διαδικασίας κατά της Ι. Δ., στο πλαίσιο της οποίας παρίσταται ως πολιτικώς ενάγων.

Α.- Επί του παραδεκτού

57.- Διαπιστώνοντας ότι το εν λόγω παράπονο δεν είναι προδήλως αβάσιμο δυνάμει του άρθρου 35 παρ. 3 της Συμβάσεως και ότι δεν προσκρούει σε κάποιον άλλον λόγο απαραδέκτου, το Δικαστήριο την κηρύσσει παραδεκτή.

Β.- Επί της ουσίας.

58.- Ο προσφεύγων σημειώνει ότι η επίδικος διαδικασία ξεκίνησε την 19^η Ιουλίου 2005, ημερομηνία κατά την οποία κατάθεσε την μήνυσή του και παρέστη ως πολιτικώς ενάγων στην διαδικασία και ότι ολοκληρώθηκε την 21^η Μαρτίου 2012, ημερομηνία κατά την οποία το Πλημμελειοδικείο εξέδωσε την απόφασή του. Κατά την γνώμη του, η εν λόγω διαδικασία διήρκησε επτά έτη περίπου για και τέσσερις μήνες για έναν βαθμό δικαιοδοσίας.

59.- Η Κυβέρνηση δηλώνει, σε ό, τι την αφορά, ότι η διάρκεια της διαδικασίας ενώπιον του Πλημμελειοδικείου ήταν περίπου

δύο έτη (ήτοι, σύμφωνα με αυτήν, από την 1^η Φεβρουαρίου 2010 έως την 21^η Μαρτίου 2012). Θεωρεί ότι η καθυστέρηση αυτή είναι λογική, δεδομένου ότι υπήρξαν αναβολές, οι οποίες, κατά τη γνώμη της, οφείλονται στους διαδίκους και όχι στις δικαστικές αρχές ή στον φόρτο εργασίας των εθνικών δικαστηρίων.

60.- Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι οι διάδικοι διαφωνούν ως προς την *dies a quo* της επίδικης διαδικασίας. Εν προκειμένω, παρατηρεί ότι από την δικογραφία προκύπτει ότι, κατά την κατάθεση της μηνύσεως την 19^η Ιουλίου 2005, ο προσφεύγων εξέφρασε την πρόσθεσή του να παραστεί ως πολιτικώς ενάγων στο πλαίσιο διαδικασίας για ποσό ύψους 500.000 ευρώ για έκαστο των εμπλεκομένων προσώπων στην μήνυσή του. Συνεπώς, το Δικαστήριο εκτιμά ότι η προθεσμία που πρέπει να ληφθεί υπ' όψιν ξεκίνησε την 19^η Ιουλίου 2005, ημερομηνία κατά την οποία ο προσφεύγων κατέθεσε την μήνυσή του με παράσταση ως πολιτικώς ενάγων στο πλαίσιο της διαδικασίας (*L. E. κατά της Ελλάδος*, 71545 / 12 , § 92, 21 Ιανουαρίου 2016) και έληξε την 21^η Μαρτίου 2012, ημέρα κατά την οποία εκδόθηκε η απόφαση 18704 / 2012. Επομένως, η επίδικη διαδικασία διήρκεσε έξι έτη και πλέον των οκτώ μηνών για έναν βαθμό δικαιοδοσίας.

61.- Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι ο εύλογος χαρακτήρας της διάρκειας της διαδικασίας εκτιμάται συμφώνως προς τις περιστάσεις της υποθέσεως και σχετικά με τα προβλεπόμενα από την νομολογία του Δικαστηρίου κριτήρια, ειδικότερα την πολυπλοκότητα της υποθέσεως, την συμπεριφορά του προσφεύγοντος και των αρμοδίων αρχών, καθώς και το αντικείμενο της διαμάχης για τους εμπλεκομένους (βλ. μεταξύ πολλών άλλων *ΜΙΧΕΛΙΟΥΔΑΚΗΣ κατά της Ελλάδος*, υπ' αριθμόν 54447 /10 παρ. 42 – 43, 3 Απριλίου 2013, *ΓΛΥΚΑΝΤΖΗ κατά της Ελλάδος*, υπ' αριθμόν 40150 / 09, παρ. 47, 30 Οκτωβρίου 2012).

62.- Υπενθυμίζει, επίσης, ότι αντιμετώπισε κατ' επανάληψιν υποθέσεις που εγείρουν το θέμα της υπερβολικής διάρκειας των διαδικασιών με παράσταση πολιτικώς ενάγοντος, στις οποίες

διαπίστωσε παραβίαση του άρθρου 6 παρ. 1 της Συμβάσεως (βλ. προαναφερόμενη *MIXELIOYΔAKHΣ* και οι αναφορές των παραγράφων 68 – 70, καθώς και *ΓΛΥΚΑΝΤΖΗ*, προαναφερομένη, και οι αναφορές των παραγράφων 68 - 72).

63.- Εν προκειμένω, το Δικαστήριο σημειώνει ότι η υπόθεση δεν παρουσιάζει ιδιαίτερη δυσκολία. Παρατηρεί ότι η πολιτική αγωγή, η οποία ασκήθηκε από τον προσφεύγοντα παρέμεινε σε εκκρεμότητα ενώπιον των αρμοδίων αρχών για διάστημα περισσότερο των τεσσάρων ετών προ του ορισμού δικασίμου και, κατά την άποψή του, παρόμοια διάρκεια δεν δύναται να θεωρηθεί εύλογη εν προκειμένω. Επιπλέον, ακόμα λαμβάνοντας υπ' όψιν το γεγονός ότι ο προσφεύγων συνέβαλε, με την αίτηση αναβολής της υπόθεσης, στην παράταση της διαδικασίας ενώπιον του Πλημμελειοδικείου, το Δικαστήριο εκτιμά ότι η εναπομένουσα διάρκεια της διαδικασίας είναι υπερβολική. Αφού εξέτασε όλα τα στοιχεία που του υπεβλήθησαν, κρίνει ότι η Κυβέρνηση δεν εξέθεσε γεγονότα ή επιχειρήματα που να δικαιολογούν την διάρκεια της διαδικασίας. Λαμβάνοντας υπ' όψιν την σχετική νομολογία του, θεωρεί ότι η διάρκεια της επίδικης διαδικασίας δεν πληροί την απαίτηση της «εύλογης προθεσμίας».

64.- Ως εκ τούτου, υφίσταται παραβίαση του άρθρου 6 παρ. 1 της Συμβάσεως, η οποία εφαρμόζεται στο αστικό της μέρος.

IV.- ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΝΑΦΕΡΘΕΙΣΑ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 13 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΕΩΣ ΛΟΓΩ ΑΠΟΥΣΙΑΣ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΦΥΓΗΣ ΠΟΥ ΕΠΙΤΡΕΠΕΙ ΤΟ ΝΑ ΠΑΡΑΠΟΝΕΘΕΙ ΚΑΠΟΙΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

65.- Ο προσφεύγων παραπονείται, επίσης, για την απουσία πραγματικής προσφυγής για να παραπονεθεί για την διάρκεια, κατά την γνώμη του υπερβολική, της διαδικασίας. Επικαλείται, σχετικώς, το

άρθρο 13 της Συμβάσεως, το οποίο ορίζει ως ακολούθως στα σχετικά με την υπόθεση εδάφιά του :

«Παν πρόσωπον του οποίου τα αναγνωριζόμενα εν τη (...) Συμβάσει δικαιώματα και ελευθερίαι παρεβιάσθησαν, έχει το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής ενώπιον εθνικής αρχής, έστω και εάν η παραβίασης διεπράχθη υπό προσώπων ενεργούντων εν τη εκτελέσει των δημοσίων καθηκόντων τους».

A.- Επί του παραδεκτού

66.- Η Κυβέρνηση καλεί το Δικαστήριο να κηρύξει απαράδεκτο το παράπονο, το οποίο βασίζεται στο άρθρο 13 της Συμβάσεως, λόγω του ότι ο προσφεύγων δεν έχει υπερασπίσιμη αξίωση σχετικώς.

67.- Το Δικαστήριο εκτιμά ότι, λαμβάνοντας υπ' όψιν το συμπέρασμά του σχετικά με την παραβίαση του άρθρου 6 παρ. 1 της Συμβάσεως (παρ. 63 – 64 προαναφερόμενες) το παράπονο του προσφεύγοντος είναι υπερασπίσιμο δυνάμει του άρθρου 13 της Συμβάσεως (*Kudla κατά Πολωνίας* [GC], υπ' αριθμόν 30210 / 96 παρ. 157, ΕΔΔΑ 2000 – XI).

68.- Επί πλέον, διαπιστώνοντας ότι το παράπονο αυτό δεν είναι εμφανώς αβάσιμο δυνάμει του άρθρου 35 παρ 3^α της Συμβάσεως και ότι δεν προσκρούει σε κάποιον λόγο απαραδέκτου, το Δικαστήριο το κηρύσσει παραδεκτό.

B.- Επί της ουσίας

69.- Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι το άρθρο 13 της Συμβάσεως εγγυάται πραγματική προσφυγή ενώπιον εθνικού δικαστηρίου που να επιτρέπει την προβολή παραπόνων για μη τήρηση της υποχρέωσης, η οποία επιβάλλεται από το άρθρο 6 παρ. 1, ήτοι να εξετασθούν οι υποθέσεις εντός ευλόγου προθεσμίας (βλ. *KUDLA*, προαναφερόμενη, παρ. 156).

70.- Εξ' άλλου, το Δικαστήριο είχε ήδη την ευκαιρία να διαπιστώσει ότι η ελληνική έννομη τάξη δεν προσέφερε στους ενδιαφερομένους πραγματική προσφυγή δυνάμει του άρθρου 13 της Συμβάσεως, που να τους επιτρέπει να παραπονεθούν για την διάρκεια της διαδικασίας (βλ. *ΜΙΧΕΛΙΟΥΔΑΚΗΣ*, προαναφερομένη παράγραφος 51, και οι εκεί αναφορές και *ΓΛΥΚΑΝΤΖΗ*, προαναφερομένη, και οι αναφορές στην παράγραφο 54).

71.- Λαμβάνοντας υπ' όψιν ό,τι προαναφέρεται, το Δικαστήριο εκτιμά ότι υπάρχει παραβίαση του άρθρου 13 της Συμβάσεως λόγω της απουσίας στο εθνικό δίκαιο, κατά την εποχή των γεγονότων, προσφυγής, η οποία θα επέτρεπε στον προσφεύγοντα να διεκδικήσει την επικύρωση του δικαιώματός του να εξετασθεί η υπόθεσή του εντός λογικής προθεσμίας δυνάμει του άρθρου 6 παρ. 1 της Συμβάσεως.

V.- ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΕΩΣ

72.- Σύμφωνα με το άρθρο 41 της Συμβάσεως :

« Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της και αν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλόμενου Μέρους δεν επιτρέπει παρά μόνο ατελή εξάλειψη των συνεπειών της παραβίασης αυτής, το Δικαστήριο χορηγεί, εφόσον είναι αναγκαίο, στον παθόντα δίκαιη ικανοποίηση ».

A.- ΖΗΜΙΑ

73.- Ο προσφεύγων διεκδικεί συνολικώς το ποσό των 5.000 ευρώ (EUR) για την ηθική βλάβη, την οποία θεωρεί ότι υπέστη, λόγω της παραβιάσεως των άρθρων 6 παρ. 1 και 13 της Συμβάσεως.

74.- Η Κυβέρνηση θεωρεί ότι το ποσό αυτό είναι υπερβολικό και δεν δικαιολογείται από τις ειδικές περιστάσεις της υπόθεσης και της

σοβαρής οικονομικής κατάστασης της Ελλάδος. Εκτιμά ότι η διαπίστωση της παραβίασεως αποτελεί επαρκή ικανοποίηση.

75.- Το Δικαστήριο εκτιμά ότι πρέπει να επιδικασθεί στον προσφεύγοντα το ποσό των € 3.600 ως ηθική αποζημίωση για την παραβίαση των άρθρων 6 παρ. 1 και 13 της Συμβάσεως σχετικά με την υπερβολική διάρκεια της επίδικης διαδικασίας και την απουσία πραγματικής προσφυγής σχετικώς, πλέον οποιουδήποτε ποσού ήθελε οφείλεται ως φόρος.

B-. ΕΞΟΔΑ ΚΑΙ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΔΑΠΑΝΗ

76.- Ο προσφεύγων ζητά, επίσης, 1.000 ευρώ για έξοδα και δικαστική δαπάνη ενώπιον του Δικαστηρίου. Προς υποστήριξη του αιτήματός της, καταθέτει αντίγραφο λεπτομερούς σημειώματος αμοιβής. Ζητά από το Δικαστήριο να διατάξει την καταβολή του εν λόγω ποσού απ' ευθείας στον τραπεζικό λογαριασμό του εκπροσώπου της, ήτοι της προσφεύγουσας οργάνωσης.

77.- Η Κυβέρνηση αναφέρει ότι ο προσφεύγων ζητεί την καταβολή του ποσού, που θα επιδικάζετο από το Δικαστήριο στον τραπεζικό λογαριασμό της προσφεύγουσας οργάνωσης, ενώ, κατά την άποψή της, η προσφυγή θα έπρεπε να κηρυχθεί απαράδεκτη για την τελευταία. Επιπλέον, θεωρεί ότι το αίτημα είναι υπερβολικό και αβάσιμο και υποστηρίζει ότι ο καταγγέλλων δεν προσκόμισε τιμολόγιο που να αποδεικνύει την πληρωμή του εν λόγω ποσού. Θεωρεί ότι, εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι θα πρέπει να χορηγηθεί ποσό για τα έξοδα και τις δαπάνες που πραγματοποιήθηκαν ενώπιόν του, αυτό δεν θα πρέπει να υπερβαίνει τα 500 ευρώ.

78.- Σύμφωνα με την νομολογία του Δικαστηρίου, στον προσφεύγοντα δεν δύνανται να επιστραφούν τα έξοδα και οι δικαστικές δαπάνες παρά στο μέτρο που αποδεικνύονται πραγματικά, αναγκαία και, επιπλέον, εύλογα ως προς το ύψος των επιτοκίων τους. Στην περίπτωση αυτή, λαμβάνοντας υπ' όψιν το έγγραφο, το οποίο έχει στην κατοχή του

και την νομολογία του, το Δικαστήριο εκτιμά ότι είναι λογικό να επιδικασθεί στον προσφεύγοντα το ποσό των 350 EUR για έξοδα και δικαστική δαπάνη για την διαδικασία ενώπιον αυτού, πλέον οποιουδήποτε ποσού ήθελε οφείλεται ως φόρος. Το ποσό αυτό θα καταβληθεί στον τραπεζικό λογαριασμό της προσφεύγουσας οργάνωσης, υπό την ιδιότητά της ως εκπροσώπου του προσφεύγοντος.

Γ.- Τόκοι υπερημερίας

79.- Το Δικαστήριο κρίνει κατάλληλο να βασίσει τα επιτόκια των τόκων υπερημερίας στο οριακό επιτόκιο δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, αυξημένο κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΟΜΟΦΩΝΩΣ

1. *Κηρύττει* την προσφυγή παραδεκτή ως προς τον προσφεύγοντα αναφορικά με τα παράπονα, τα οποία στηρίζονται στα άρθρα 6 παρ. 1 και 13 της Συμβάσεως, ως προς την διάρκεια της επίδικης διαδικασίας και την απουσία αποτελεσματικής προσφυγής σχετικώς και απαράδεκτη ως προς το επί πλέον.
2. *Αποφαίνεται* ότι υπάρχει παραβίαση των άρθρων 6 παρ. 1 και 13 της Συμβάσεως λόγω της διάρκειας της επίδικης διαδικασίας και την απουσία αποτελεσματικής προσφυγής, η οποία επιτρέπει το να παραπονεθεί κάποιος σχετικώς
3. *Αποφαίνεται* :
 - α. Ότι το Εναγόμενο Κράτος πρέπει να καταβάλλει στον προσφεύγοντα, εντός τριών μηνών, τα ακόλουθα ποσά :
 1. 3.600 EUR (τρεις χιλιάδες εξακόσια ευρώ) πλέον οποιουδήποτε ποσού ήθελε οφείλεται ως φόρος, για ηθική ζημία.

2. 350 EUR (τριακόσια πενήντα ευρώ) πλέον οποιουδήποτε ποσού ήθελε οφείλεται ως φόρος, για έξοδα και δικαστική δαπάνη, να κατατεθεί απ' ευθείας στον τραπεζικό λογαριασμό του εκπροσώπου του προσφεύγοντος, ήτοι της προσφεύγουσας οργάνωσης
- β. Ότι από την λήξη της εν λόγω προθεσμίας και μέχρι την καταβολή, το ποσό αυτό θα αυξηθεί με απλό επιτόκιο ίσο με το οριακό επιτόκιο δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, που εφαρμόζεται κατά την περίοδο αυτή, αυξημένο κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες.
4. *Απορρίπτει* την αίτηση δίκαιης ικανοποίησης για το επιπλέον.

Συνετάγη στη γαλλική γλώσσα, κατόπιν κοινοποιήθηκε εγγράφως την 25^η Ιουλίου 2019 κατ' εφαρμογήν του άρθρου 77 §§ 2 και 3 του Κανονισμού του Δικαστηρίου.

Renata Degener
Αναπληρώτρια Γραμματέας

Ales Pejchat
Πρόεδρος

Ακριβής μετάφραση του συνημμένου γαλλικού εγγράφου
Μεταφράστρια Ε. Παπαμαύρου